

A Study on Multidimensional Poverty and Contribution of Dimensions in the Provinces of Iran

Hamidreza Navvabpour

Associate Professor, Department of Statistics, Faculty of Statistics, Mathematics and Computer, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Parya Torabi Kahlan*

Ph.D. of Statistics, Department of Statistics, Faculty of Statistics, Mathematics and Computer, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Abstract

Most countries define poverty simply as a lack of money, yet poor individuals themselves often view their experience of poverty more broadly. A person living in poverty can face multiple overlapping disadvantages simultaneously, so focusing on a single factor, such as income, does not fully capture the reality of poverty. In Iran, several studies have attempted to calculate the multidimensional poverty index, yet most rely on household income and expenditure survey data, which is limited in calculating the relevant indicators. The present study aimed to calculate and measure multidimensional poverty at the provincial level in Iran, assessing the contribution of each dimension to overall poverty and using the Alkire–Foster method to inform policymakers in their poverty alleviation efforts. The data was collected from the 2015 Multiple Indicator Demographic and Health Survey (MIDHS), encompassing 33,013 households and a wider range of indicators. The results indicated that, aside from Khuzestan and Qom Provinces, the multidimensional poverty index was particularly high in provinces along the eastern borders, while provinces along the northern, southern, and parts of the western borders experienced less poverty. Additionally, the contribution of each dimension to overall poverty revealed that the types of deprivation experienced by households varied across provinces in 2015.

* Corresponding Author: torabiparya@yahoo.com

How to Cite: Navvabpour, H. & Torabi Kahlan, P. (2024). A Study on Multidimensional Poverty and Contribution of Dimensions in the Provinces of Iran. *Iranian Journal of Economic Research*, 29(99), 166-193.

1. Introduction

Income poverty is an important dimension of poverty, but it fails to capture the full reality of deprivation. The global Multidimensional Poverty Index (MPI) provides an internationally comparable measure of acute multidimensional poverty across more than 100 countries. The global MPI identifies acute deprivations in health, education, and living standards that affect individuals simultaneously, thus complementing the traditional monetary poverty measures—such as the World Bank’s extreme poverty line. The national MPI is a measure of multidimensional poverty within a specific country, aligned with that country’s definitions of poverty. It can identify poverty across different population groups, such as by age or gender. The national MPI reveals not only who falls below the poverty threshold but also highlights specific deprivations that may affect even those above it. This insight allows policymakers to understand how certain deprivations impact both poor and non-poor segments of society. Using the Alkire–Foster method, the present study aimed to assess Iran’s national MPI and examine the contribution of each dimension to the overall MPI across its provinces. The analysis relied on data from the 2015 Multiple Indicator Demographic and Health Survey (MIDHS).

2. Materials and Methods

The Alkire–Foster method assigns a deprivation score (c_i) to each household, calculated as the weighted average of deprivation across all selected dimensions. Households with a deprivation score at or above the established poverty cut-off are considered multidimensionally poor. The incidence of poverty is the proportion of the population that is multidimensionally poor, calculated as $(H = q/n)$. MPI is the product of poverty incidence (H) and the intensity of poverty, which is measured as the average deprivation score among the poor ($A = \sum_{i=1}^q c_i / q$).

All topics related to the national MPI were organized into seven dimensions, represented by 21 indicators. A poverty cut-off of 33% was applied, with equal weights assigned to each dimension and to all indicators within each dimension (see Table 1).

Table 1. Deprivation Cut-offs, Dimensions, and Indicators of National MPI

Dimensions	Indicators	Cut-off: Household is deprived if ...
Health	Child mortality	Any child under the age of 18 years has died in the family in the five-year period preceding the survey.
	Disability	At least one household member suffers from one of the types of disabilities.
	Mental health	At least one household member aged 15 or older suffers from severe mental illness according to (the score greater than or equal 19). Kessler 6 scale
Education	School attendance	Any school-aged child is not attending school up to the age at which he/she would complete class eight.
	Level of education	No household member aged 15 or older has completed primary schooling.
Well-being	Cooking fuel	The household cooks with dung, agricultural crop, shrubs, wood, charcoal or coal.
	Sanitation	The household's sanitation facility is not improved (according to SDG guidelines) or it is improved but shared with other households.
	Drinking water	The household does not have access to improved drinking water (according to SDG guidelines) or improved drinking water is at least a 30-minute walk from home, round trip.
	Electricity	The household has no electricity.
	Assets	The household does not own more than one of these assets: Radio, television, telephone, computer, motorbike or refrigerator, and does not own a car.
	Housing	The household with inadequate housing; the housing low-quality materials (clay and is made of mud/wood)
	Overall life satisfaction	At least one household member aged 15 or older is dissatisfied or very dissatisfied with himself/herself, her/his family life, friends, current job, income or place of residence.
	Employment	Unemployment
Insurance		There is at least one household member without health insurance.
Security	Violent discipline	At least one child aged 1-14 has experienced some violent discipline.
	Domestic violence	At least one woman aged 15 or older has agreed that her husband has the right to beat up his wife.
Culture	Mass media and information technology	At least one household member aged 15 or older does magazine, does not listen or not read the newspaper to radio or does not use the internet at all.
	Access to cultural activities for children	At least one child does not have access to sport, or religious classes. poetry, painting,
	Disaster preparedness	has not done any action in the past The household year to deal with natural hazards and disasters.
Environment	Drought-stricken people (1/21)	More than 50% of the population in a particular area is affected by severe drought.
	Proximity to industrial pollution	At least 50% of the average industrial waste of the country is generated in the proximity of the household's place of residence.

Source: Torabi, et al. (2021)

3. Results and Discussion

As shown in Table 2, in addition to Qom and Khuzestan provinces, all provinces bordering Afghanistan and Pakistan experience higher levels of multidimensional poverty. It also shows the contribution of each dimension to the overall MPI across Iran's 31 provinces, ranked from the most prosperous to the poorest. Qom ranks highest in well-being and security, yet it is the most deprived in employment and environment. Hormozgan ranks best in health but is the most deprived in education. Ilam is the most deprived in security, while it ranks highest among provinces in environment and employment (with only a slight difference after East Azerbaijan).

Table 2. The Contribution of Each Dimension in Percentage in MPI by Province and National Level and the p-Values of the Wald Test

Provinces	MPI	Confidence Interval (95%)	Population Share	Environment	Culture	Security	Employment	Well-being	Education	Health
Mazandaran	0.007	[0.004,0.010]	4.6	20.9	13.6	17.7	12.8	2.9	16.5	15.6
Chaharmahal and Bakhtiari	0.010	[0.006,0.014]	1.1	15.2	19.8	20.4	15.6	5.3	17	6.7
Ilam	0.010	[0.006,0.014]	0.7	10	21.8	32.1	6.2	1.7	14.9	13.3
Golestan	0.011	[0.007,0.015]	2.4	10.6	24.2	25.4	14.9	1.9	15.7	7.3
Boshehr	0.012	[0.008,0.016]	1.3	18.7	19.9	23.8	14.3	1.7	14.9	6.7
Gilan	0.015	[0.010,0.019]	3.6	26.7	11.4	17	14.8	6.2	14	9.9
Western Azerbaijan	0.015	[0.010,0.020]	4	14.1	18.7	25.3	9.6	4.1	20.6	7.6
Hormozgan	0.015	[0.010,0.020]	1.7	16.2	20.8	24.3	11.8	2.6	21	3.3
Kermanshah	0.017	[0.011,0.022]	2.4	11.5	17.6	24.5	14.2	4.4	17.8	10
Tehran	0.017	[0.010,0.024]	17.3	25	12.3	23.8	13.6	1.8	14.6	8.9
Hamedan	0.019	[0.014,0.025]	2.3	13.7	18.8	27	9.4	4	16.2	10.9
Esfahan	0.020	[0.015,0.025]	6.9	25.8	12.4	18.3	15.6	2.8	14.4	10.7
Eastern Azarbaijan	0.021	[0.015,0.026]	4.8	16.5	18.3	30.9	6.1	3.2	15.2	9.8
Alborz	0.021	[0.014,0.027]	3.6	31.6	16.6	14.8	17	0.8	11	8.2
Markazi	0.022	[0.017,0.028]	1.9	25.9	15.6	16.2	17.1	2.7	17	5.5
Semnan	0.022	[0.016,0.028]	0.8	25.2	12.7	16.2	15.9	2.9	19.1	8
Lorestan	0.024	[0.016,0.032]	2.2	16.9	17.7	25.2	12.8	7.9	11	8.5
Ardebil	0.024	[0.018,0.029]	1.6	17.4	17.3	27.1	8.1	3.4	15.7	11
Fars	0.025	[0.019,0.032]	6.3	26.8	14.7	20.8	11.3	2.9	11.5	12
Kordestan	0.029	[0.023,0.036]	1.9	17.4	16.9	31.3	7.3	1.9	15.9	9.3
Yazd	0.029	[0.023,0.035]	1.5	32	14.8	21.9	10.6	2.1	12.7	5.9
Zanjan	0.030	[0.022,0.037]	1.4	23.7	18.5	24.2	9.7	3.7	12.6	7.6
Ghazvin	0.031	[0.025,0.038]	1.7	31	14.1	20	11.7	1.6	13.1	8.5
Kohgilouye & Boyerahmad	0.035	[0.027,0.043]	0.8	14.9	21.7	30	11.9	2.8	10.9	7.8
Kerman	0.036	[0.024,0.048]	3.6	17.1	21.6	26.7	10.8	4.1	12	7.7
Southern Khorasan	0.036	[0.028,0.044]	0.9	16.4	16.9	25.7	10.3	4	20.2	6.5
Ghom	0.037	[0.028,0.045]	1.4	34	12.7	14.2	18.2	0.8	12.2	7.9
Razavi Khorasan	0.038	[0.031,0.045]	8	26.8	13.8	22.9	12.7	2	13.8	8
Khuzestan	0.039	[0.032,0.047]	5.6	27	16.3	22.7	9.9	3	14.8	6.3
Northern Khorasan	0.047	[0.039,0.055]	1.2	28.1	16.2	21.9	6.7	4.9	15.7	6.5
Sistan & Balouchestan	0.088	[0.075,0.101]	2.5	13.8	22.3	20.1	13.8	7.3	16.9	5.8
National level	0.025	[0.023,0.026]	100	22.8	16.2	22.6	12.2	3.3	14.6	8.3
p-values	-	-	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Source: Research results

4. Conclusion

Overall, the three dimensions of culture, security, and environment were found to be the most significant contributors to deprivation in Iran, accounting for 16.2%, 22.6%, and 22.8% of the MPI, respectively. Improved access to MIDHS micro-data and administrative data (e.g., air pollution and crime statistics), as well as the inclusion of relevant items into the MIDHS questionnaire (e.g., social protection, violence against women, and nutrition), would improve the MPI measurement in Iran.

Keywords: Multidimensional Poverty, Poverty Analysis, Poverty Measurement, Alkire–Foster Method

JEL Classification: I32

مطالعه‌ای در فقر چندبعدی و سهم بعدها در استان‌های ایران

دانشیار، گروه آمار، دانشکده آمار، ریاضی و رایانه، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

دکتری آمار، گروه آمار، دانشکده آمار، ریاضی و رایانه، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

چکیده

اکثر کشورهای جهان، فقر را به عنوان کمبود یا نبود درآمد تعریف می‌کنند. با این حال، افراد فقیر تجربه خود از فقر را بسیار گسترده‌تر می‌دانند. فردی که فقیر است ممکن است به‌طور همزمان از چندین عامل محرومیت رنج ببرد. از این رو، تمرکز بر یک عامل به تنهایی، مانند درآمد، برای درک ماهیت واقعی فقر کافی نیست. در ایران مطالعه‌های متعددی در اندازه‌گیری فقر چندبعدی انجام شده است ولی بیشتر آن‌ها از داده‌های طرح هزینه و درآمد خانوار که محاسبه نماگرهای مرتبط با فقر چندبعدی را محدود می‌کند، استفاده کرده‌اند. هدف این مطالعه محاسبه و اندازه‌گیری فقر چندبعدی و سهم هر یک از بعدها در فقر کلی در سطح استان‌های ایران با استفاده از روش ال‌کایر- فوستر است تا سیاست‌گذاران را در امر فقرزدایی یاری رساند. در این مطالعه از داده‌های طرح آمارگیری شاخص‌های چندگانه جمعیت و سلامت (MIDHS) سال ۱۳۹۴ که شامل ۳۳۰۱۳ خانوار بوده و امکان محاسبه نماگرهای بیشتری را فراهم می‌کند، استفاده شده است. نتیجه‌ها نشان می‌دهند که علاوه بر استان‌های خوزستان و قم، شاخص فقر چندبعدی (MPI) در استان‌های واقع در مرزهای شرقی بیشتر بوده است، درحالی‌که استان‌های واقع در مرزهای شمالی، جنوبی و بخشی از غرب کشور فقر کمتری را تجربه کرده‌اند. سهم هر یک از بعدها در فقر کلی نیز نشان می‌دهد که نوع محرومیتی که خانوارهای استان‌های ایران در سال ۱۳۹۴ تجربه کرده‌اند، متفاوت بوده است.

کلیدواژه‌ها: فقر چندبعدی، تحلیل فقر، اندازه‌گیری فقر، روش ال‌کایر- فوستر.

طبقه‌بندی JEL: I32

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته آمار دانشگاه علامه طباطبائی است.

* نویسنده مسئول: torabiparya@yahoo.com

۱. مقدمه

افراد فقیر می‌توانند انواع مختلفی از محرومیت را به‌طور همزمان تجربه کنند. به‌عنوان مثال، افراد ممکن است از وضعیت نامناسب سلامتی یا سوء تغذیه، عدم دسترسی به آب آشامیدنی سالم یا برق، کیفیت پایین شغل یا تحصیلات کم رنج ببرند. این محرومیت‌های به‌هم پیوسته، همیشه نتیجه فقر مالی نیست. به‌طور کلی، درحالی‌که بین کسانی که از فقر پولی رنج می‌برند و افرادی که از فقر چندبعدی رنج می‌برند، همپوشانی وجود دارد اما این دو گروه به‌طور دقیق همسان نیستند. از این رو، تمرکز بر یک عامل مانند درآمد، به‌تنهایی برای درک ماهیت واقعی فقر کافی نیست. از این رو، شاخص فقر چندبعدی سراسری^۱ (G-MPI) برای اولین بار توسط ابتکار توسعه انسانی و فقر آکسفورد^۲ (OPHI) با همکاری برنامه توسعه سازمان ملل^۳ (UNDP) برای گنجاندن در گزارش توسعه انسانی سازمان ملل در سال ۲۰۱۰ ایجاد شد تا معیارهای سنتی فقر درآمدی را با در نظر گرفتن محرومیت در سلامت، تحصیلات و استانداردهای زندگی که یک فرد به‌طور همزمان با آن مواجه است، تکمیل کند. معیارهای فقر چندبعدی با نشان دادن طیف وسیعی از محرومیت‌هایی که افراد فقیر تجربه می‌کنند، آشکار می‌کنند که چه کسی و چگونه فقیر است. به همین دلیل است که آرمان‌های توسعه پایدار^۴ (SDGs) با پیام «پایان بخشیدن به تمام گونه‌های فقر در همه جا» به صراحت اولین هدف خود را کاهش فقر چندبعدی می‌داند. علاوه بر این، معیارهای فقر چندبعدی را می‌توان تجزیه کرد تا سطح فقر در منطقه‌ها و زیرگروه‌های جمعیتی یک کشور را نشان دهد. با توجه به اهمیت موضوع و عدم مطالعه‌های کافی در کشور در این زمینه، هدف این مطالعه برآورد سهم هر یک از بعدها در فقر چندبعدی کلی در سطح‌های جغرافیایی کشور براساس یک چارچوب اندازه‌گیری جامع با استفاده از رویکرد توسعه پایدار است تا با توانمندسازی سیاست‌گذاران برای هدف قرار دادن منبع‌ها و طراحی مؤثرتر سیاست‌ها به آن‌ها یاری رساند. در ایران مطالعه‌های متعددی در اندازه‌گیری محاسبه نماگرهای مرتبط با فقر چندبعدی انجام شده است ولی بیشتر آن‌ها از داده‌های طرح هزینه و درآمد خانوار که محاسبه نماگرهای مرتبط با فقر چندبعدی را محدود می‌کند، استفاده کرده‌اند. در این مطالعه اندازه‌گیری فقر

1. Global Multidimensional Poverty Index
 2. Oxford Poverty and Human Development Initiative
 3. United Nations Development Program
 4. Sustainable Development Goals

چندبعدی و سهم هر یک از بعدها در فقر کلی در سطح استان‌های ایران با استفاده از روش الکایر- فوستر انجام شده است تا سیاست‌گذاران را در امر فقرزدایی در سطح استانی یاری رساند. در این مطالعه از داده‌های طرح آمارگیری شاخص‌های چندگانه‌ی جمعیت و سلامت (MIDHS) که آخرین اجرای آن در سال ۱۳۹۴ انجام شده است و شامل ۳۳۰۱۳ خانوار بوده و امکان محاسبه نماگرهای بیشتری را فراهم می‌کند، استفاده شده است. این مقاله در ۶ بخش نگارش شده است. در ادامه مبانی نظری و سپس پیشینه پژوهش مورد بررسی اجمالی قرار می‌گیرد. بخش ۴ روش الکایر- فوستر را شرح می‌دهد. بخش ۵ شامل یافته‌های پژوهش و بخش ۶ شامل نتیجه‌گیری است.

۲. مبانی نظری

اندازه‌گیری فقر چندبعدی براساس رویکرد اندازه‌گیری فقر تک‌بعدی بنا شده است. از آنجا که هر دو رویکرد از نظر فنی ارتباط تنگاتنگی دارند، اندازه‌گیری فقر به روش تک‌بعدی را می‌توان حالت خاصی از اندازه‌گیری فقر چندبعدی دانست. اندازه‌گیری فقر به یک جمعیت مرجع، مانند همه مردم یک کشور نیاز دارد. ما از جمعیت مرجع مورد مطالعه به‌عنوان یک جامعه یاد می‌کنیم. فرض می‌کنیم که هر جامعه حد اقل از یک مشاهده یا واحد تجزیه و تحلیل تشکیل شده است. این واحد بسته به نوع اندازه‌گیری متفاوت است. به‌عنوان مثال، اگر در حال اندازه‌گیری فقر کودکان باشیم واحد تجزیه و تحلیل کودک است. به‌طور کلی تعریف دقیق و جامعی از فهرست ویژگی‌های مرتبط با موضوع فقر و تعیین میزان اهمیت آن‌ها کار دشواری است. از این رو، تاکنون تعریف‌های متفاوتی برای فقر ارائه شده است. به‌طور مثال، تاونزند^۱ در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ اعتقاد داشت افراد یا خانوارها زمانی فقیر در نظر گرفته می‌شوند که با کمبود یا نبود منابع‌های کافی برای دریافت انواع رژیم‌های غذایی، مشارکت در فعالیت‌ها و شرایط و امکانات معمول در زندگی مواجه باشند. بنا به تعریف بانک توسعه آسیا^۲، فقر به معنای محرومیت از دارایی‌ها و فرصت‌هایی است که هر فرد مستحق آن‌ها است. اما سن^۳ (۱۹۸۵) رویکرد قابلیت را به جای نگاه درآمدمحوری بر اندازه‌گیری فقر ارائه کرد. او اعتقاد داشت محرومیت نیاستی فقط براساس پایین بودن درآمد

1. Townsend, P.
2. Asian Development Bank
3. Sen, A.

تعریف شود بلکه بایستی به صورت محرومیت از قابلیت‌های اساسی در نظر گرفته شود. در واقع برای کاهش فقر، رویکر قابلیتی طرفدار افزایش قابلیت‌های افراد و رویکرد درآمدی به دنبال افزایش درآمد افراد زیر خط فقر است. در رویکرد چندبعدی براساس دیدگاه قابلیت، سیاست‌های معطوف به کاهش فقر بایستی کلی‌نگر بوده و انواع مختلفی از محرومیت‌ها را به طور همزمان مدنظر داشته باشد. اگر نگاه خود را از متغیرهای کمی مانند درآمد به سوی قابلیت‌ها معطوف کنیم، تعریف‌ها و روش‌های اندازه‌گیری فقر بسیار متفاوت خواهد بود.

چگونگی انتخاب یک خط فقر نسبی یا مطلق و شناسایی افراد فقیر پیچیدگی دیگری است که پژوهش‌گر در اندازه‌گیری فقر با آن مواجه است. انواع معیارهای فقر پولی توسط خداداد کاشی و همکاران (۱۳۸۱) معرفی و برای ایران محاسبه شده است. در حوزه فقر چندبعدی انتخاب خط فقر و شناسایی افراد فقیر پیچیدگی بیشتری دارد. یک روش برجسته برای شناسایی افراد فقیر چندبعدی، روش شمارشی است که در آن فقیر با توجه به شمارش تعداد بعدهایی که در آن محرومیت را تجربه می‌کند، شناسایی می‌شود. در گام بعدی بایستی به دنبال تابعی بود که اطلاعات موجود در میان افراد مختلف را در خود خلاصه سازد. معیارهایی مانند شاخص‌های فوستر، گریر و توربک^۱ (۱۹۸۴) و شاخص واتس (۱۹۶۸)^۲ از معروف‌ترین و پرکاربردترین شاخص‌هایی هستند که برای تبدیل اطلاعات افراد جامعه به یک اسکالر مورد توجه قرار گرفته‌اند. اما در حوزه فقر چندبعدی نیز تاکنون معیارهای زیادی برای اندازه‌گیری فقر چندبعدی معرفی شده‌اند که اکثر آن‌ها از رویکرد شمارشی برای شناسایی افراد فقیر استفاده کرده‌اند. برخی از آن‌ها مانند سوئی (۲۰۰۲)^۳ و بوسرت و همکاران (۲۰۱۳)^۴ معیارهایی را برای داده‌های کمی و برخی دیگر مانند آبرگ و پلوسو (۲۰۱۲)^۵ هم معیارهایی برای داده‌های ترتیبی پیشنهاد داده‌اند. در این میان معیار الکایر-فوستر^۶ از ویژگی‌های به‌سزایی برخوردار است که هم برای داده‌های کمی و هم برای داده‌های ترتیبی قابل استفاده بوده و با استفاده از رویکرد شمارشی برای شناسایی افراد فقیر، کاربردی از رویکرد قابلیت آماری سن را در سه بعد سلامت، آموزش و استانداردهای

-
1. Foster, J., et al.
 2. Watts, H.W.
 3. Tsui, K.Y.
 4. Bossert, W., et al.
 5. Aaberge, R. & Peluso, E.
 6. Alkire & Foster, 2011a

زندگی برای اندازه گیری فقر چندبعدی به تصویر می کشد. روش ارائه شده توسط الکایر و فوستر، تاکنون در بیش از ۱۰۰ کشور برای اندازه گیری فقر چندبعدی به کار گرفته شده است که جزئیات این روش در بخش ۴ ارائه خواهد شد.

۳. پیشینه پژوهش

تاکنون مطالعه های زیادی برای برآورد فقر در آمدی در ایران انجام شده است اما در زمینه فقر چندبعدی، مطالعه ها تنوع چندانی ندارند.

یوسفی و همکاران (۱۳۹۲) فقر چندبعدی را در ایل های عشایر کشور با استفاده از روش الکایر- فوستر و داده های سرشماری اجتماعی و اقتصادی عشایر کوچنده سال ۱۳۸۷ در سه بعد سلامت، تحصیلات و استانداردهای زندگی برآورد کردند. آن ها از آستانه فقر ۳۰٪ برای شناسایی افراد فقیر جامعه، وزن دهی برابر به بعدها و نماگرهای درون بعدها استفاده کردند. نتیجه های این تحقیق نشان دادند که ایل های ذالکی، میلان، بهمئی، هرکی، بلوچ، میوند، طیبی، جلالی و جبال از بیشترین میزان فقر چندبعدی رنج برده اند.

خلج و یوسفی (۱۳۹۳) فقر چندبعدی در ایران را با استفاده از روش الکایر- فوستر و داده های خام پرسش نامه های فردی و خانواری سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ در سه بعد سلامت، تحصیلات و استانداردهای زندگی برآورد کردند. آن ها از آستانه فقر ۲۳٪ برای شناسایی افراد فقیر جامعه، وزن دهی برابر به بعدها و نماگرهای درون بعدها استفاده کردند. نتیجه های این تحقیق نشان دادند که میزان فقر چندبعدی در خانوارهای روستایی بیش از چهار برابر خانوارهای شهری است. براساس یافته های این پژوهش، استان های تهران، مازندران و بوشهر از مرفه ترین و استان های خراسان جنوبی، کرمان و سیستان و بلوچستان از محروم ترین استان های ایران شناخته شدند.

یگانلو (۱۳۹۳) با هدف تغییر دیدگاه از فقر در آمدی به محرومیت از امکانات، با استفاده از داده های سرشماری عمومی و نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ در سه بعد سلامت، آموزش و استانداردهای زندگی به برآورد فقر چندبعدی در استان های ایران پرداخته است. نتیجه های این تحقیق نشان داد استان های ایلام، تهران، اصفهان، خوزستان، لرستان، هرمزگان، فارس، کرمانشاه، خراسان جنوبی و سیستان و بلوچستان محروم هستند و استان همدان کمترین میزان فقر را به خود اختصاص داده است.

راغفر و اسفندیارپور (۱۳۹۴) فقر چندبعدی در ایران را در دوره پنج ساله ۱۳۸۸-۱۳۹۲ با استفاده از روش ال‌کایر- فوستر و داده‌های طرح آمارگیری ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی خانوار مرکز آمار ایران در پنج بعد درآمد، سلامت، تحصیلات، مسکن و سطح زندگی برآورد کردند. آن‌ها از آستانه فقر ۹۸٪ برای شناسایی افراد فقیر جامعه، وزن‌دهی نابرابر به بعدها و نماگرهای درون بعدها استفاده کردند. نتیجه‌های این تحقیق نشان دادند که به‌طور میانگین در کل کشور و در زیرگروه‌های جغرافیایی و جمعیتی مختلف، شاخص فقر در طول دوره مورد بررسی تا سال ۱۳۹۱ روند کاهشی داشته و پس از آن در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است. مقایسه سهم هر یک از بعدها در فقر کلی نیز نشان داد که سهم محرومیت نماگر درآمد بیش از سایر نماگرها بوده و نقش این بعد در طول دوره مورد بررسی روند افزایشی داشته است. نتیجه‌های حاصل از رگرسیون لوژستیک در سال ۱۳۹۲ نیز نشان دادند که زندگی در ناحیه‌های روستایی، خانوارهای زن‌سرپرست و اضافه شدن عضو جدید به خانوار احتمال فقیر شدن را افزایش می‌دهد.

ماحوزی (۲۰۱۵) فقر چندبعدی در ایران را با استفاده از روش ال‌کایر- فوستر و داده‌های هزینه و درآمد خانوار در سه بعد هزینه، تحصیلات و استانداردهای زندگی برآورد کرد. او از آستانه فقر ۳۳٪ برای شناسایی افراد فقیر جامعه، وزن‌دهی برابر به بعدها و نماگرهای درون بعدها استفاده کرد. نتیجه‌های این تحقیق نشان دادند که استان‌های نزدیک مرزهای شرقی و غربی بیش از استان‌های مرکزی ایران از فقر چندبعدی رنج می‌بردند، به‌طوری‌که استان سیستان و بلوچستان فقیرترین و تهران مرفه‌ترین استان از نظر بروز فقر چندبعدی بوده‌اند. همچنین، او با استفاده از روش رگرسیون چندسطحی نشان داد که احتمال فقیر بودن برای خانوارهای روستایی چهار برابر خانوارهای شهری و این احتمال برای خانوارهای زن‌سرپرست دو برابر خانوارهای مردسرپرست با شرایط مشابه بوده است.

عرب یارمحمدی (۱۳۹۷) در رساله خود فقر چندبعدی را با استفاده از داده‌های طرح هزینه و درآمد خانوار و هفت روش مختلف برای ناحیه‌های شهری و روستایی ایران طی دوره ۱۳۹۳-۱۳۹۴ محاسبه کرد. برای این منظور ۱۰ نماگر مورد توجه قرار گرفت که عبارتند از: سال‌های تحصیل، تحصیل کودکان، بیماری و معلولیت، برخورداری از تغذیه مناسب، دسترسی به برق، سرویس بهداشتی، سوخت پخت‌وپز، دسترسی به آب سالم، وضعیت محل زندگی و تملک کالاهای بادوام. علاوه بر این یک روش تلفیقی جدید نیز

پیشنهاد و نشان داده شد که روش پیشنهادی ویژگی‌های مطلوبی دارد. نتیجه‌های به‌دست آمده حاکی از آن بود که بیشترین محرومیت چه در ناحیه‌های شهری و چه در ناحیه‌های روستایی مربوط به نماگر سال‌های تحصیل و وضعیت محل زندگی بوده است؛ فقر تک‌بعدی در ناحیه‌های شهری ایران دارای روند افزایشی بوده است، اما نمی‌توان روند مثبت شاخص را اثبات کرد. شاخص فقر چندبعدی ناحیه‌های روستایی دارای یک روند کاهشی در دوره مورد بررسی بوده است. فقر چندبعدی در ناحیه‌های روستایی بالاتر از ناحیه‌های شهری بوده است و بعد تحصیلات بیشترین سهم را در فقر چندبعدی کشور چه در ناحیه‌های شهری و چه در ناحیه‌های روستایی داشته است.

سالم و همکاران (۱۳۹۷) با استفاده از روش ال‌کایر- فوستر و داده‌های هزینه و درآمد خانوار مرکز آمار ایران در سه بعد سلامت، آموزش و استانداردهای زندگی طی سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۲ به برآورد فقر چندبعدی پرداختند. نتیجه‌های این تحقیق نشان دادند که شاخص فقر چندبعدی در مناطق روستایی از ۳۵/۴ درصد به ۱۰/۱ درصد و در مناطق شهری از ۱۳/۳ درصد به ۹/۵ درصد کاهش یافته است. این کاهش‌ها به‌واسطه کاهش شیوع و شدت فقر به‌صورت همزمان بوده است. نتیجه‌های استنباط آماری نیز نشان دادند که اختلاف بین شاخص فقر چندبعدی در تمام سال‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد، معنی‌دار و اختلاف شاخص با مقدارهای سال قبل آن نیز برای اغلب سال‌ها چه در مناطق روستایی و چه در مناطق شهری معنی‌دار بوده است.

سالم و عرب یارمحمدی (۱۳۹۷) با استفاده از مدل چندسطحی به بررسی عوامل مؤثر بر فقر چندبعدی پرداخته‌اند. در این تحقیق شاخص فقر چندبعدی با استفاده از روش ال‌کایر- فوستر طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۴ محاسبه شده است. در گروه عامل‌های فردی مؤثر بر فقر چندبعدی متغیرهای بعد خانوار، سطح تحصیل سرپرست و همسر سرپرست خانوار، جنس، سن و وضعیت تأهل سرپرست خانوار و در نهایت متغیر درجه استقلال اعضای خانوار مورد بررسی قرار گرفت. در گروه عامل‌های کلان و نهادی، متغیرهای تولید ناخالص سرانه هر استان، ارزش افزوده سرانه آموزش، بهداشت، تأمین اجتماعی، نرخ بیکاری، نرخ تورم، اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سرانه، مالیات سرانه و در نهایت نرخ شهرنشینی مورد بررسی قرار گرفت. نتیجه‌های این تحقیق نشان دادند که در بین متغیرهای سطح فردی، مهم‌ترین عامل‌های تأثیرگذار بر شاخص فقر چندبعدی به‌ترتیب سال‌های

تحصیل سرپرست خانوا، درجه استقلال اعضای خانوار و در نهایت بعد خانوار است. در بین متغیرهای سطح کلان، نرخ تورم مؤثرترین متغیر بر شاخص فقر چندبعدی است. سالم و همکاران (۱۳۹۶) در گزارش تهیه شده در دفتر مطالعه‌های اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ایران با استفاده از روش ال‌کایر- فوستر به بررسی شاخص فقر چندبعدی در دوره ۱۳۷۰-۱۳۹۳ پرداخته‌اند. نتیجه‌های این گزارش نشان می‌دهند که شاخص فقر چندبعدی در این دوره در مناطق روستایی روندی کاهشی داشته اما در مناطق شهری با نوساناتی همراه بوده که علت اصلی آن، تورم‌های بالا و رکود ذکر شده است.

فطرس و قدسی (۱۳۹۶) شاخص فقر چندبعدی به روش ال‌کایر- فوستر طی سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۹۳ را محاسبه کردند و عملکرد برنامه‌های پنج ساله توسعه براساس شاخص مذکور را مورد ارزیابی قرار دادند. در این مطالعه از داده‌های خام هزینه و درآمد خانوار مرکز آمار ایران برای اندازه‌گیری فقر چندبعدی در سه بعد سلامت، آموزش و استانداردهای زندگی استفاده شده است. نتیجه‌های آن‌ها نشان داد طی سال‌های مذکور، وسعت و شدت فقر و همچنین میزان فقر چندبعدی در هر دو منطقه‌های شهری و روستایی کاهش یافته است. همچنین عمق فقر در تمامی سال‌ها در مناطق روستایی بیشتر از مناطق شهری بوده است. بررسی عملکرد برنامه‌های توسعه نیز نشان دادند که به‌طور کلی برنامه‌های توسعه سبب کاهش فقر چندبعدی طی این سال‌ها شده است.

در مطالعه دیگری، فطرس و قدسی (۱۳۹۷) فقر چندبعدی زنان و مردان سرپرست خانوار در ایران را با استفاده از روش ال‌کایر- فوستر و داده‌های هزینه و درآمد خانوار سال ۱۳۹۴ در سه بعد سلامت، تحصیلات و استانداردهای زندگی برآورد کردند. آن‌ها از آستانه فقر ۳۳٪ برای شناسایی افراد فقیر جامعه، وزن‌دهی برابر به بعدها و نماگرهای درون بعدها استفاده کردند. نتیجه‌های این تحقیق نشان دادند که هم در ناحیه‌های شهری و هم در ناحیه‌های روستایی زنان سرپرست خانوار بیشتر از مردان سرپرست خانوار از فقر چندبعدی رنج می‌بردند. نتیجه‌های حاصل از رگرسیون لوژستیک هم نشان دادند که زنان سرپرست خانوار مسن، بیکار و خانه‌دار و همچنین زنان سرپرست خانوار متأهل بیشتر نیازمند حمایت بوده‌اند و باید در اولویت برنامه‌های کاهش فقر قرار گیرند.

افراخته و همکاران (۱۳۹۸) فقر چندبعدی در ناحیه‌های روستایی شهرستان همدان را با استفاده از روش ال‌کایر- فوستر در پنج بعد سلامت، تحصیلات، استانداردهای زندگی، مسکن و اشتغال برآورد کردند. آن‌ها از روش وزن‌دهی نابرابر به بعدها و نماگرهای درون بعدها استفاده کردند. نتیجه‌های این تحقیق نشان دادند که نماگرهای درآمد، تغذیه، بیمه بازنشستگی و وضعیت اشتغال به ترتیب بیشترین سهم را در شاخص فقر چندبعدی در ناحیه‌های روستایی شهرستان همدان داشته‌اند. براساس یافته‌های این پژوهش، روستاهای شورین، امزاجرد و بیوک‌آباد از مرفه‌ترین و روستاهای شیرآباد، اقداش و علی‌آباد آق‌حصار از محروم‌ترین روستاهای شهرستان همدان شناخته شدند.

دادگر و همکاران (۱۳۹۹) با استفاده از روش ال‌کایر- فوستر و داده‌های هزینه و درآمد خانوار در سه بعد سلامت، آموزش و استانداردهای زندگی به برآورد فقر چندبعدی در ایران پرداختند و روند آن را از سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۷ در استان‌ها و نقاط شهری و روستایی مورد ارزیابی قرار دادند. نتیجه‌های آن‌ها نشان دادند که فقر چندبعدی در مناطق روستایی نسبت به مناطق شهری از نظر سطح بالاتر بوده است و همچنین از نظر روند، کاهش اندکی را نشان می‌داد. از این رو، پیام این پژوهش توجه اساسی به فقرزدایی در مناطق روستایی بوده است. اندایش و همکاران (۱۴۰۰) نیز با استفاده از روش ال‌کایر- فوستر در بعدهای سلامت، آموزش، مسکن، اشتغال و استانداردهای زندگی به برآورد شاخص فقر چندبعدی در خوزستان برای سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ پرداخته‌اند. یافته‌های این تحقیق حاکی از آن بود که شاخص فقر چندبعدی در استان خوزستان در دو سال مورد بررسی از متوسط کشوری بالاتر بوده است. بیشترین محرومیت به ترتیب در بعدهای اشتغال، سلامت، مسکن، استانداردهای زندگی و آموزش بوده است.

چارچوب سراسری از لحاظ پوشش بعدهای توسعه و نشان دادن پیچیدگی‌های زندگی افراد فقیر محدود است. بنابراین، برنامه توسعه سازمان ملل و ابتکار فقر و توسعه انسانی آکسفورد^۱ (۲۰۱۹) توصیه می‌کنند هر کشور MPI ملی خود را متناسب با هدف‌های مشخص توسعه دهد. در سال‌های اخیر بسیاری از کشورها MPI سراسری را اصلاح کرده و روش ال‌کایر- فوستر را در مورد نسخه ملی آن به کار گرفته‌اند. به‌طور مثال، کشورهای

آلمان (Suppa, 2016)، ارمنستان (Martirosova, et al., 2017)، فلسطین (PCBS, 2020)، پاکستان (MPDR, et al., 2016)، افغانستان (NSIA & OPHI, 2019) و ایران (Torabi, et al., 2021) نسخه توسعه داده شده MPI سراسری را برای کشورهای خود اتخاذ کرده‌اند.

ترابی و همکاران (۲۰۲۱) با ارائه چارچوبی جدید و جامع براساس رویکرد توسعه پایدار با معرفی ۷ بعد و ۲۱ نماگر، وزن‌دهی برابر به بعدها و نماگرهای درون بعدها و برش فقر ۳۳٪ به برآورد فقر چندبعدهی با استفاده از روش الکایر- فوستر در گروه‌های جغرافیایی و زیرجمعیتی ایران پرداختند. نتیجه‌های آن‌ها نشان داد که بعد فرهنگ، امنیت و محیط زیست، که به‌طور معمول از معیارهای فقر حذف شده‌اند، از مؤلفه‌های کلیدی فقر در ایران بوده‌اند. همچنین، یافته‌های آن‌ها نشان داد که نوع محرومیتی که خانوارهای ایرانی تجربه کرده‌اند به موقعیت مکانی و ویژگی‌های جمعیتی از قبیل سن و جنسیت سرپرست خانوار و اندازه خانوار بستگی دارد.

۴. روش الکایر- فوستر^۱

روش الکایر- فوستر^۲ یکی از روش‌های اندازه‌گیری فقر چندبعدهی است. این روش شامل شمارش انواع مختلف محرومیت‌هایی مانند فقدان تحصیلات یا شغل، استانداردهای زندگی و وضعیت نامناسب سلامتی است که خانوارها (یا افراد) به‌طور همزمان تجربه می‌کنند. این نمایه‌های محرومیت برای شناسایی خانوار فقیر تحلیل و سپس برای ایجاد شاخص فقر چندبعدهی (MPI) استفاده می‌شوند. این رویکرد انعطاف‌پذیر است و می‌تواند با انتخاب بعدهای مختلف (مثل تحصیلات)، نماگرهای فقر در هر بعد (مثل سال‌های تحصیل) و برش‌های محرومیت (مثل فردی با کمتر از پنج سال تحصیل محروم تلقی شود) به کار گرفته شود.

1. Alkire-Foster Method
2. Alkire & Foster, 2011a

۴-۱. ساختن معیارهای فقر

رایج‌ترین روش برای اندازه‌گیری فقر، محاسبه درصد جمعیت فقیر است که به نسبت سرشمار یا بروز فقر چندبعدی^۱ (H) معروف است. با شناسایی افراد فقیر، روش ال‌کایر-فوستر یک رده منحصر به فرد از معیارهای فقر (M_α) ایجاد می‌کند که فراتر از نسبت سرشمار ساده است. نسبت سرشمار تعدیل‌شده^۲ (M_0) که به‌عنوان MPI شناخته می‌شود، هم میزان بروز فقر و هم شدت فقر چندبعدی^۳ (A) را نشان می‌دهد. به‌طور کلی محاسبه MPI را می‌توان در گام‌های زیر خلاصه کرد:

۱. تعریف مجموعه‌ای از نماگرها که با موضوع فقر مرتبط هستند. داده‌های مربوط به هر یک از این متغیرها باید برای واحد تحلیل (خانوار یا فرد) مهیا باشد. برای این منظور، مقدار غیرمنفی دستیابی فرد i ام در بعد j ام با x_{ij} برای تمام $i = 1, 2, \dots, n$ و $j = 1, 2, \dots, d$ نشان داده می‌شود. بنابراین، می‌توان ماتریس دستیابی X را که هر سطر آن نشان‌دهنده افراد و ستون‌های آن نشان‌دهنده بعدهاست، در نظر گرفت.

۲. تعیین برش محرومیت (z_j) برای هر نماگر گام بعدی برای تعیین خانوارهای محروم و غیرمحروم است. بنابراین، بردار برش محرومیت $Z = (z_1, \dots, z_d)$ سطح دستیابی حداقلی است که خانوار بایستی به‌دست آورد تا در هر بعد، غیرمحروم در نظر گرفته شود.

۳. ساختن ماتریس محرومیت (g^0) دودویی برای هر خانوار در هر نماگر که در مؤلفه‌های آن ۱ به‌عنوان محروم و ۰ به‌عنوان غیرمحروم است.

۴. انتخاب وزن‌های مناسب (w_j) یا اهمیت هر یک از نماگرها به‌گونه‌ای که جمع آن‌ها برابر ۱ شود.

۵. محاسبه جمع موزون محرومیت‌ها برای هر یک از خانوارها که از آن به‌عنوان امتیاز محرومیت یاد می‌شود. به‌عبارت دیگر، امتیاز محرومیت برای هر خانوار به‌صورت
$$c_i = \sum_{j=1}^d w_j g_{ij}^0$$
 به‌دست می‌آید.

1. Incidence of Multidimensional Poverty
2. Adjusted Headcount Ratio
3. Intensity of Multidimensional Poverty

۶. تعیین برش یا آستانه فقر ($k \in (0, 1]$) به گونه‌ای که اگر امتیاز محرومیت خانوار بزرگ‌تر یا برابر این برش باشد آن‌گاه به عنوان فقیر چندبعدی در نظر گرفته می‌شود.
۷. سانسور کردن محرومیت‌های خانوارهای غیرفقیر و محاسبه نسبتی از خانوارها که فقیر چندبعدی محسوب می‌شوند. این نسبت همان $H = \frac{q}{n}$ است که در آن q نشان‌دهنده تعداد خانوارهای فقیر چندبعدی است.

۸. محاسبه سهم متوسط موزون نماگرهایی که خانوارهای فقیر در آن‌ها فقیر هستند. این امر مستلزم جمع امتیازهای محرومیت خانوارهای فقیر و تقسیم آن به کل خانوارهای فقیر است. این مقدار متوسط که نشان‌دهنده درصد محرومیت‌هایی که هر خانوار به طور متوسط متحمل می‌شود، همان $A = \frac{\sum_{i=1}^q c_i(k)}{q}$ است؛ به طوری که اگر $c_i \geq k$ باشد، $c_i(k) = c_i$ و نشان‌دهنده امتیاز محرومیت سانسور شده فرد i ام است.

۹. محاسبه معیار M_0 (یا همان MPI) از حاصل ضرب بروز فقر چندبعدی و شدت فقر چندبعدی به دست می‌آید. البته MPI را می‌توان به صورت میانگین امتیازهای محرومیت سانسور شده (مجموع محرومیت‌های موزون که خانوارهای فقیر تجربه می‌کنند تقسیم بر کل خانوارها) نیز به دست آورد.

بنابراین، رابطه (۱) نشان‌دهنده نحوه محاسبه MPI است:

که در آن $h_j(k) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n g_{ij}^0(k)$ نسبت سرشمار سانسور شده بعد j ام است که نشان‌دهنده

$$\begin{aligned} MPI &= A \times H = \frac{\sum_{i=1}^q c_i(k)}{q} \times \frac{q}{n} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n c_i(k) \quad (1) \\ &= \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^d w_j g_{ij}^0(k) \\ &= \sum_{j=1}^d w_j \left[\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n g_{ij}^0(k) \right] = \sum_{j=1}^d w_j h_j(k), \end{aligned}$$

درصد جمعیتی است که فقیر چندبعدی و به طور همزمان محروم در بعد j ام هستند. فرض

کنید سهم بعد (نماگر) زام در فقر کلی را با $\phi_j^0(k)$ نشان دهیم. در این صورت برای هر $j = 1, 2, \dots, d$ و با استفاده از رابطه (۱) می توان رابطه (۲) را به صورت زیر به دست آورد:

$$\phi_j^0(k) = w_j \frac{h_j(k)}{MPI}. \quad (2)$$

فرض کنید m اندازه نمونه تصادفی ساده از جامعه باشد. فرض می کنیم که امتیازهای سانسوریده محرومیت $\{c_1(k), \dots, c_m(k)\}$ دنباله ای از متغیرهای تصادفی مستقل و هم توزیع با امید ریاضی $E(c_i(k)) = MPI$ و $Var(c_i(k)) = \sigma_0^2$ هستند. وقتی $m \rightarrow \infty$ داریم:

$$\sqrt{m}(\overline{MPI} - MPI) \rightarrow N(0, \sigma_0^2), \quad (3)$$

که در آن $\overline{MPI} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n c_i(k)$ است. برآورد نمونه ای ناریب σ_0^2 به صورت زیر به دست می آید:

$$\hat{\sigma}_0^2 = \frac{1}{m-1} \sum_{i=1}^m [c_i(k) - \overline{MPI}]^2. \quad (4)$$

به کارگیری روش الکایر- فوستر برای امکان مقایسه در میان تمام نماگرها مستلزم استفاده از یک منبع داده ای واحد است. در نتیجه با توجه به محدودیت های موجود در دسترسی به داده ها، انتخاب بعدها مناسب اهمیت به سزایی دارد. تاکنون در اغلب مطالعه های اندازه گیری فقر چندبعدی در ایران از داده های هزینه و درآمد خانوار و در برخی موارد از دیگر منابع های داده ای مانند سرشماری و غیره استفاده شده است. در حالی که این منابع های داده ای نه تنها فاقد هرگونه نماگری برای ارزیابی بعد سلامت براساس تعریف جهانی است بلکه بعدها محدودی از فقر را نیز پوشش می دهد. پس از بررسی دقیق طرح های انجام شده مشخص شد، داده های آمارگیری شاخص های چندگانه جمعیت و سلامت^۱ (MIDHS) سال ۱۳۹۴ آخرین داده های موجود در کشور با پوشش حداکثری موضوع های مختلف مرتبط با فقر با پشتوانه آرمان های توسعه پایدار است. بنابراین، نتیجه ها چشم انداز کنونی فقر در کشور را بازتاب نمی کنند اما اطلاعات مفیدی درباره فقر را منعکس می کنند. این آمارگیری توسط پژوهشکده آمار با نظارت مرکز آمار ایران و همکاری مؤسسه تحقیقات ملی سلامت انجام شده و شامل ۳۳۰۱۳ خانوار است.

جدول ۱. بُعدها، نماگرها و برش‌های محرومیت MPI ملی

بُعدها	نماگرها	برش‌ها: خانوار محروم است اگر ...
	مرگ‌ومیر کودکان	هر کودک زیر ۱۸ سال خانوار در ۵ سال قبل از آمارگیری فوت کرده باشد
سلامت	معلولیت	حداقل یکی از اعضای خانوار از یکی از انواع معلولیت رنج ببرد
	سلامت روان	حداقل یکی از اعضای ۱۵ ساله یا بیشتر خانوار طبق معیار کسلر (Kessler et al. 2010) از بیماری روانی شدید رنج ببرد
تحصیلات	سطح تحصیلات	هیچ‌یک از اعضای ۱۵ ساله یا بیشتر خانوار مقطع ابتدایی را به‌تمام نرسانده باشد
	حضور در مدرسه	هر کودک در سن تحصیل تا اتمام کلاس ۸، در مدرسه حضور نداشته باشد
	برق	به برق دسترسی نداشته باشد
	نظام تخلیه فاضلاب	نظام تخلیه فاضلاب پیشرفته نباشد یا پیشرفته اما مشترک با خانوار دیگر باشد
	سخت‌پخت‌وپز	سخت‌پخت‌وپز خانوار چوب، زغال چوب یا سنگ یا کود حیوانی باشد
	آب آشامیدنی	به آب آشامیدنی بهبود یافته دسترسی نداشته باشد یا آب آشامیدنی سالم حداقل ۳۰ دقیقه (رفت‌وبرگشت) با خانه فاصله داشته باشد
رفاه	مسکن	مسکن نامساعدی داشته باشد: مسکن از مصالح کم‌دوام (خشت و چوب یا خشت و گل) ساخته شده باشد
	دارائی‌ها	خانوار حداکثر یکی از کالاهای تلویزیون، تلفن، رایانه، موتورسیکلت یا یخچال را در تملک داشته باشد و ماشین نیز نداشته باشد
	رضایت کلی از زندگی	حداقل یک عضو ۱۵ ساله یا بیشتر خانوار از خود، زندگی خانوادگی، دوستی‌ها، شغل و درآمد فعلی یا محل زندگی خود ناراضی یا بسیار ناراضی باشد
اشتغال	بیکاری	هیچ‌یک از اعضای ۱۵ ساله یا بیشتر خانوار شاغل یا دارای درآمد بدون کار نباشد
	بیمه	حداقل یک عضو خانوار بدون بیمه سلامت باشد
	تأدیپ خشونت‌آمیز	حداقل یک کودک ۱۴-۱ ساله خانوار تربیت خشونت‌آمیز را تجربه کرده باشد
امنیت	خشونت خانگی	حداقل یک زن ۱۵ ساله یا بیشتر خانوار معتقد است که شوهر می‌تواند همسرش را مورد ضرب و شتم قرار دهد
فرهنگ	رسانه‌های جمعی و فناوری اطلاعات	حداقل یک عضو ۱۵ ساله یا بیشتر خانوار هرگز روزنامه یا مجله نخواند یا هرگز رادیو گوش ندهد یا در یک ماه قبل از آمارگیری هرگز از اینترنت استفاده نکرده باشد
	دسترسی کودکان به فعالیت‌های فرهنگی	حداقل یک کودک خانوار به کلاس‌های ورزشی، شعر، نقاشی یا قرآن در مرکزهای دولتی یا خصوصی دسترسی نداشته باشد
محیط زیست	آمادگی در برابر بلاهای طبیعی	در سال گذشته هیچ اقدامی برای مقابله با مخاطره‌ها و بلاهای طبیعی انجام نداده باشد
	جمعیت تحت تأثیر خشکسالی	بیش از ۵۰٪ جمعیت یک ناحیه معین تحت تأثیر خشکسالی شدید قرار داشته باشد
	مجاورت با آلودگی صنعتی	حداقل ۵۰٪ متوسط زباله‌های صنعتی کشور در مجاورت محل سکونت خانوار تولید شده باشد

مأخذ: ترابی و همکاران (۲۰۲۱)

جدول ۱ (ترابی و همکاران، ۲۰۲۱) جزئیاتی در مورد بُعدها، نماگرها و برش‌های محرومیت ارائه می‌دهد. به طور کلی، برش فقر ۳۳ درصد و وزن‌های برابر برای همه بُعدها و نماگرهای درون بُعدها در نظر گرفته شده است. از ۱۰ نماگر پیشنهادی در MPI سراسری، نماگر تغذیه در MIDHS در دسترس نبود. در این مطالعه توجه ویژه‌ای به جنبه‌های کیفی زندگی مانند سلامت روان، رضایت کلی از زندگی و خشونت که اغلب در اندازه‌گیری فقر نادیده گرفته می‌شوند، شده است. یکی از چالش‌های اساسی، تعریف نماگرهای جدیدی بود که به طور مستقیم از آمارگیری در دسترس نبودند. پس از بررسی دقیق داده‌های موجود در کشور نشان دادیم که پیوند داده‌های تجمیعی از منابع‌های دیگر با داده‌های سطح خانواری (به‌طور مثال، جمعیت تحت تأثیر خشکسالی و مجاورت با آلودگی صنعتی) به‌منظور ارائه تصویر جامع‌تری از فقر چندبعدی، امکان‌پذیر است. برای داده‌های سطح ناحیه نیز مواردی مانند آلودگی هوا، میزان خسارت‌های ناشی از بلایای طبیعی، جرایم واقع‌شده در حوزه استحفاظی نیروی انتظامی ایران وجود داشت اما علی‌رغم تلاش‌های انجام‌شده دسترسی به برخی از آن‌ها میسر نشد و برخی دیگر از کیفیت کافی برای پیوند با داده‌های آمارگیری برخوردار نبودند و تعریف برش محرومیت برای آن‌ها نیز کار دشواری بود.

۴-۲. نحوه اندازه‌گیری دو نماگر نمونه: نماگر سلامت روان و تأدیب

خشونت‌آمیز

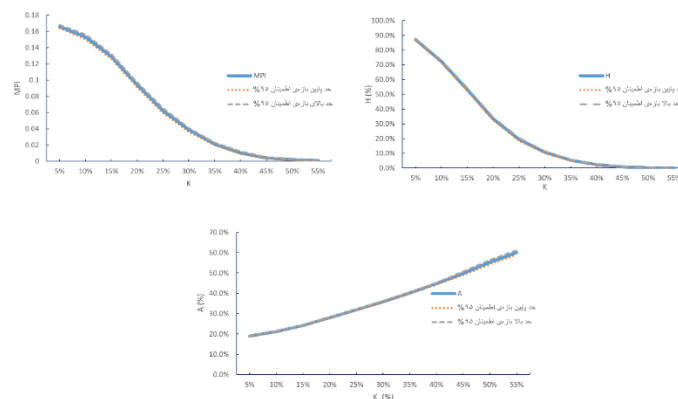
سلامت روان یک نماگر کیفی است که از ترکیب ۶ پرسش مختلف به‌دست می‌آید. در MIDHS، برای ارزیابی فشار روانشناختی ۶ پرسش درباره میزان اضطراب و عصبی بودن، احساس ناامیدی، احساس ناآرامی و بی‌قراری، احساس افسردگی و غمگینی، احساس بی‌ارزشی و احساس دشوار بودن هر کاری در ۳۰ روز قبل از آمارگیری از شخص پرسیده شده است. این پرسش‌ها با «بیشتر وقت‌ها» با کد ۵ تا «به‌هیچ وجه» با کد ۱ رده‌بندی شدند. ما برای تعیین کمیت این نماگر از رویکرد مقیاس کسلر ۶ استفاده کرده‌ایم. این مقیاس مقداری بین ۳۰-۶ به خود اختصاص می‌دهد که در آن افرادی که امتیاز آن‌ها در محدوده ۳۰-۱۹ باشد به‌عنوان کسانی که از بیماری روانی شدید رنج می‌برند، شناخته می‌شوند. در این مطالعه خانواری که حداقل یکی از اعضای آن از بیماری شدید رنج می‌بردند، به‌عنوان

خانوار محروم در نظر گرفته شد. تأدیب خشونت‌آمیز به تنبیه جسمی و/یا روحی (روانی) کودکان اشاره دارد. تنبیه روحی (روانی) کودکان به اعمالی مانند: (۱) فریاد زدن، داد زدن یا جیغ کشیدن بر سر کودک و (۲) تنبیه کلامی کودک شامل احمق، بی‌عرضه خواندن کودک و مواردی از این قبیل اشاره کرد. تنبیه جسمی نیز به صورت: یک، تکان دادن کودک (بلند کردن کودک از شانه یا قسمت‌های دیگر و جلو و عقب تکان دادن او) و دو، اعمالی از قبیل زدن به باسن، ضربه یا سیلی زدن به کودک تعریف می‌شود (یونیسف، ۲۰۱۷). مطابق با این تعریف، اگر حداقل یک کودک ۱۴-۱ ساله خانوار نظم خشونت‌آمیز را تجربه کرده باشد، آن خانوار را به‌عنوان محروم در نظر گرفتیم.

۵. یافته‌های مطالعه

نمودارهای شاخص فقر چندبعدی (MPI)، بروز فقر چندبعدی (H)، شدت فقر چندبعدی (A)، در مقابل برش‌های فقر (k)، مختلف در محدوده ۵ تا ۵۵ درصد و بازه‌های اطمینان مربوط در سطح معنی‌داری $\alpha = 5\%$ در شکل ۱ نشان داده شده است. همان‌طور که انتظار داشتیم، با افزایش برش فقر و کاهش تعداد افراد فقیر چندبعدی، مقدار بروز و شاخص فقر چندبعدی نیز کاهش یافته و در مقابل شدت فقر چندبعدی در میان افراد فقیر افزایش یافته است.

شکل ۱. نمودارهای شاخص‌های فقر چندبعدی در مقابل برش‌های فقر متفاوت

مأخذ: یافته‌های پژوهش

جدول ۲. سهم هر یک از بُعدها برحسب درصد در MPI به تفکیک استان و سطح ملی و p-
مقدارهای آزمون والد

استان‌ها	سلامت	تحصیلات	رفاه	اشتغال	امنیت	فرهنگ	محیط زیست	سهم جمعیتی (%)	MPI	بازه‌ی اطمینان برای ۹۵٪ MPI
مازندران	۱۵/۶	۱۶/۵	۲/۹	۱۲/۸	۱۷/۷	۱۳/۶	۲۰/۹	۴/۶	۰/۰۰۷	[۰/۰۰۴, ۰/۰۱۰]
چهارمحال و بختیاری	۶/۷	۱۷	۵/۳	۱۵/۶	۲۰/۴	۱۹/۸	۱۵/۲	۱/۱	۰/۰۱۰	[۰/۰۰۶, ۰/۰۱۴]
ایلام	۱۳/۳	۱۴/۹	۱/۷	۶/۲	۳۲/۱	۲۱/۸	۱۰	۰/۷	۰/۰۱۰	[۰/۰۰۶, ۰/۰۱۴]
گلستان	۷/۳	۱۵/۷	۱/۹	۱۴/۹	۲۵/۴	۲۴/۲	۱۰/۶	۲/۴	۰/۰۱۱	[۰/۰۰۷, ۰/۰۱۵]
بوشهر	۶/۷	۱۴/۹	۱/۷	۱۴/۳	۲۳/۸	۱۹/۹	۱۸/۷	۱/۳	۰/۰۱۲	[۰/۰۰۸, ۰/۰۱۶]
گیلان	۹/۹	۱۴	۶/۲	۱۴/۸	۱۷	۱۱/۴	۲۶/۷	۳/۶	۰/۰۱۵	[۰/۰۱۰, ۰/۰۱۹]
آذربایجان غربی	۷/۶	۲۰/۶	۴/۱	۹/۶	۲۵/۳	۱۸/۷	۱۴/۱	۴	۰/۰۱۵	[۰/۰۱۰, ۰/۰۲۰]
هرمزگان	۳/۳	۲۱	۲/۶	۱۱/۸	۲۴/۳	۲۰/۸	۱۶/۲	۱/۷	۰/۰۱۵	[۰/۰۱۰, ۰/۰۲۰]
کرمانشاه	۱۰	۱۷/۸	۴/۴	۱۴/۲	۲۴/۵	۱۷/۶	۱۱/۵	۲/۴	۰/۰۱۷	[۰/۰۱۱, ۰/۰۲۲]
تهران	۸/۹	۱۴/۶	۱/۸	۱۳/۶	۲۳/۸	۱۲/۳	۲۵	۱۷/۳	۰/۰۱۷	[۰/۰۱۰, ۰/۰۲۴]
همدان	۱۰/۹	۱۶/۲	۴	۹/۴	۲۷	۱۸/۸	۱۳/۷	۲/۳	۰/۰۱۹	[۰/۰۱۴, ۰/۰۲۵]
اصفهان	۱۰/۷	۱۴/۴	۲/۸	۱۵/۶	۱۸/۳	۱۲/۴	۲۵/۸	۶/۹	۰/۰۲۰	[۰/۰۱۵, ۰/۰۲۵]
آذربایجان شرقی	۹/۸	۱۵/۲	۳/۲	۶/۱	۳۰/۹	۱۸/۳	۱۶/۵	۴/۸	۰/۰۲۱	[۰/۰۱۵, ۰/۰۲۶]
البرز	۸/۲	۱۱	۰/۸	۱۷	۱۴/۸	۱۶/۶	۳۱/۶	۳/۶	۰/۰۲۱	[۰/۰۱۴, ۰/۰۲۷]
مرکزی	۵/۵	۱۷	۲/۷	۱۷/۱	۱۶/۲	۱۵/۶	۲۵/۹	۱/۹	۰/۰۲۲	[۰/۰۱۷, ۰/۰۲۸]
سمنان	۸	۱۹/۱	۲/۹	۱۵/۹	۱۶/۲	۱۲/۷	۲۵/۲	۰/۸	۰/۰۲۲	[۰/۰۱۶, ۰/۰۲۸]
لرستان	۸/۵	۱۱	۷/۹	۱۲/۸	۲۵/۲	۱۷/۷	۱۶/۹	۲/۲	۰/۰۲۴	[۰/۰۱۶, ۰/۰۳۲]
اردبیل	۱۱	۱۵/۷	۳/۴	۸/۱	۲۷/۱	۱۷/۳	۱۷/۴	۱/۶	۰/۰۲۴	[۰/۰۱۸, ۰/۰۲۹]
فارس	۱۲	۱۱/۵	۲/۹	۱۱/۳	۲۰/۸	۱۴/۷	۲۶/۸	۶/۳	۰/۰۲۵	[۰/۰۱۹, ۰/۰۳۲]
کردستان	۹/۳	۱۵/۹	۱/۹	۷/۳	۳۱/۳	۱۶/۹	۱۷/۴	۱/۹	۰/۰۲۹	[۰/۰۲۳, ۰/۰۳۶]
یزد	۵/۹	۱۲/۷	۲/۱	۱۰/۶	۲۱/۹	۱۴/۸	۳۲	۱/۵	۰/۰۲۹	[۰/۰۲۳, ۰/۰۳۵]
زنجان	۷/۶	۱۲/۶	۳/۷	۹/۷	۲۴/۲	۱۸/۵	۲۳/۷	۱/۴	۰/۰۳۰	[۰/۰۲۲, ۰/۰۳۷]
قزوین	۸/۵	۱۳/۱	۱/۶	۱۱/۷	۲۰	۱۴/۱	۳۱	۱/۷	۰/۰۳۱	[۰/۰۲۵, ۰/۰۳۸]
کهگیلویه و بویراحمد	۷/۸	۱۰/۹	۲/۸	۱۱/۹	۳۰	۲۱/۷	۱۴/۹	۰/۸	۰/۰۳۵	[۰/۰۲۷, ۰/۰۴۳]
کرمان	۷/۷	۱۲	۴/۱	۱۰/۸	۲۶/۷	۲۱/۶	۱۷/۱	۳/۶	۰/۰۳۶	[۰/۰۲۴, ۰/۰۴۸]
خراسان جنوبی	۶/۵	۲۰/۲	۴	۱۰/۳	۲۵/۷	۱۶/۹	۱۶/۴	۰/۹	۰/۰۳۶	[۰/۰۲۸, ۰/۰۴۴]
قم	۷/۹	۱۲/۲	۰/۸	۱۸/۲	۱۴/۲	۱۲/۷	۳۴	۱/۴	۰/۰۳۷	[۰/۰۲۸, ۰/۰۴۵]
خراسان رضوی	۸	۱۳/۸	۲	۱۲/۷	۲۲/۹	۱۳/۸	۲۶/۸	۸	۰/۰۳۸	[۰/۰۳۱, ۰/۰۴۵]
خوزستان	۶/۳	۱۴/۸	۳	۹/۹	۲۲/۷	۱۶/۳	۲۷	۵/۶	۰/۰۳۹	[۰/۰۳۲, ۰/۰۴۷]
خراسان شمالی	۶/۵	۱۵/۷	۴/۹	۶/۷	۲۱/۹	۱۶/۲	۳۸/۱	۱/۲	۰/۰۴۷	[۰/۰۳۹, ۰/۰۵۵]
سیستان و بلوچستان	۵/۸	۱۶/۹	۷/۳	۱۳/۸	۲۰/۱	۲۲/۳	۱۳/۸	۲/۵	۰/۰۸۸	[۰/۰۷۵, ۰/۱۰۱]
سطح ملی	۸/۳	۱۴/۶	۳/۳	۱۲/۲	۲۲/۶	۱۶/۲	۲۲/۸	۱۰۰	۰/۰۲۵	[۰/۰۲۳, ۰/۰۲۶]
p-مقدارها	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	-	-

مأخذ: یافته‌های پژوهش

جدول ۲ نشان می‌دهد که علاوه بر استان‌های قم و خوزستان، تمام استان‌های هم‌مرز با کشور افغانستان و پاکستان از فقر چندبعدي بیشتری رنج می‌بردند. همچنین، جدول ۲ سهم هر یک از بعدها در MPI کلی را به تفکیک ۳۱ استان ایران که از مرفه‌ترین تا فقیرترین مرتب شده‌اند، نشان می‌دهد. با نگاهی اجمالی به این جدول درمی‌یابیم، قم از نظر رفاه و امنیت بهترین استان و از نظر اشتغال و محیط زیست محروم‌ترین استان، هرمزگان از نظر سلامت بهترین و در تحصیلات محروم‌ترین استان و ایلام از نظر امنیت محروم‌ترین و در محیط زیست و اشتغال (با اختلاف ناچیزی بعد از استان آذربایجان شرقی) بهترین شرایط را در بین استان‌های دیگر داشته‌اند. p -مقدارها (براساس آزمون والد) نیز نشان می‌دهند که تفاوت معنی‌داری بین استان‌ها در سهم هر یک از بعدها در MPI وجود داشته است. در سطح ملی نیز نتیجه‌ها نشان می‌دهند که سه بعد فرهنگ، امنیت و محیط زیست به ترتیب با ۱۶/۲ درصد، ۲۲/۶ درصد و ۲۲/۸ درصد، که اغلب در محاسبه‌های فقر مغفول واقع شده‌اند، از مؤلفه‌های کلیدی برای افزایش درک چگونگی تجربه فقر در ایران هستند.

۶. نتیجه‌گیری

علاوه بر اطلاع‌رسانی در مورد تعریف و اندازه‌گیری فقر چندبعدي، یافته‌های مطالعه حاضر تفاوت‌های چشمگیر در فقر چندبعدي و نیز سهم بعدهای مختلف در ناحیه‌های مختلف جغرافیایی را به‌طور برجسته‌ای آشکار می‌کند. نتیجه‌ها نشان‌دهنده اختلافی معنی‌دار بین استان‌های ایران از نظر فقر چندبعدي است. در سال ۱۳۹۴، شاخص فقر چندبعدي در ایران ۰/۰۲۵ بوده است. MPI به‌ویژه در استان‌هایی در مرزهای شرقی با آب و هوای نامساعدتر، زیرساخت‌های ضعیف‌تر و عدم دسترسی به خدمات و فرصت‌ها بیشتر بوده است. یافته‌ها نشان می‌دهند که سیاست‌های کاهش فقر در سطح ملی می‌تواند از تعریف گسترده‌تری از فقر براساس رفاه اجتماعی و توسعه پایدار بهره‌مند شود. نتیجه‌ها شواهدی برای سیاست‌های حامی فقرا با هدف قرار دادن گروه‌های هدف براساس موقعیت جغرافیایی آن‌ها ارائه می‌کنند، به‌طوری‌که استان قم از نظر اشتغال و محیط زیست محروم‌ترین استان، هرمزگان در تحصیلات محروم‌ترین استان و ایلام از نظر امنیت محروم‌ترین استان در میان سایر استان‌های ایران بوده‌اند. به‌طور کلی، سه بعد فرهنگ، امنیت و محیط زیست به ترتیب با ۱۶/۲ درصد، ۲۲/۶ درصد و ۲۲/۸ درصد از تأثیرگذارترین عامل‌های محرومیت در کشور بوده‌اند.

. با وجود وقفه زیاد در دسترسی به خرد داده‌های این طرح آمارگیری در ایران، این مطالعه نشان می‌دهد داده‌های موجود هنوز هم می‌توانند امکان برآورد MPI ملی که طیف وسیعی از بُعدها و نماگرها را پوشش می‌دهد، امکان‌پذیر کنند. اجرای آمارگیری‌های نمونه‌ای مناسب مانند آمارگیری شاخص‌های چندگانه‌ی جمعیت و سلامت، دسترسی به خرد داده‌های این آمارگیری و داده‌های اداری (به‌عنوان مثال آلودگی هوا و جرایم) و درج پرسش‌هایی مانند حمایت اجتماعی، خشونت علیه زنان و تغذیه در پرسش‌نامه، به‌طور قطع اندازه‌گیری MPI در ایران را بهبود خواهد بخشید تا چگونگی تأثیرگذاری عواملی مانند همه‌گیری کووید ۱۹ و تحریم‌ها و غیره مورد بررسی دقیق قرار گیرد.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Hamidreza Navvabpour <http://orcid.org/0000-0001-9976-9861>

parya Torabi <https://orcid.org/0009-0000-3024-7467>

منابع

- افراخته، حسن، جلالیان، حمید، طهماسبی، اصغر و آرمنند، مریم. (۱۳۹۸). ارزیابی میزان فقر چندبُعدی (قابلیتی) در مناطق روستایی شهرستان همدان با استفاده از روش ال‌کایر و فوستر. *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ۵۱(۴)، ۹۸۹-۱۰۱۰. doi: 10.22059/jhgr.2018.237545.1007497
- اندایش، یعقوب، افقه، سیدمرتضی و حسن‌زاده، فروزان. (۱۴۰۰). اندازه‌گیری شاخص‌های فقر چندبُعدی با استفاده از تعدیل روش ال‌کایر- فوستر و با در نظر گرفتن ابعاد اشتغال و مسکن. *اقتصاد مقداری*، doi: 10.22055/IQE.2021.37099.2358
- خداداد کاشی، فرهاد، باقری، فریده، حیدری، خلیل و خداداد کاشی، امید. (۱۳۸۱). *اندازه‌گیری شاخص‌های فقر در ایران، کاربرد انواع خط فقر، شکاف فقر و شاخص فقر ۱۳۶۳-۱۳۷۹*. گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی، پژوهشکده آمار.
- خلج، سکینه و یوسفی، علی. (۱۳۹۳). پهنه‌بندی توزیع و شدت فقر چندبُعدی در مناطق شهری و روستایی ایران. *برنامه‌ریزی و آمایش فضا*، ۱۸(۴)، ۴۹-۷۰. URL: <http://hsmasp.modares.ac.ir/article-21-1232-fa.html>

دادگر، یدالله، نوفرستی، محمد و مختاری، محمدعلی. (۱۳۹۹). یک ارزیابی از سطح، روند و توزیع فقر چندبعدی در ایران. فصلنامه برنامه‌ریزی و بودجه، ۲۵(۲)، ۴۳-۲۵.

doi:10.52547/jpbud.25.2.25

راغفر، حسین و اسفندیارپور، مهدیه. (۱۳۹۴). اندازه‌گیری فقر چندبعدی در ایران طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۸ (با استفاده از روش ال‌کایر- فوستر). راهبرد اقتصادی، ۴(۱۳)، ۲۳۳-۲۰۱.

https://econrahbord.csr.ir/article_103289.html

سالم، علی اصغر و عرب یارمحمدی، جواد. (۱۳۹۷). عوامل مؤثر بر فقر چندبعدی، رویکرد مدل‌های چندسطحی پنل. پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، ۲۶(۸۶)، ۴۶-۷.

URL: <http://qjerp.ir/article-fa.html-1-2134>

سالم، علی اصغر، ابونوری، اسمعیل و عرب یارمحمدی، جواد. (۱۳۹۷). رویکرد چندبعدی به اندازه‌گیری فقر؛ مفاهیم نظری و شواهد تجربی از اقتصاد ایران در طول سال‌های ۱۳۹۲-

۱۳۷۰. رفاه اجتماعی، ۱۸(۶۸)، ۴۱-۹. <https://www.magiran.com/p1877639>

سالم، علی اصغر، طاهرپور، جواد، صمدیان، فرزانه و ربیعی، سارا. (۱۳۹۶). اندازه‌گیری فقر چندبعدی در ایران و نگاهی به تجارب جهانی کاهش فقر. مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۵۶۰۴.

عرب یارمحمدی، جواد. (۱۳۹۷). رویکرد چندبعدی به اندازه‌گیری فقر؛ مفاهیم نظری و شواهد تجربی از اقتصاد ایران. رساله دکتری علوم اقتصادی، دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه سمنان.

فطرس، محمدحسن و قدسی، سوده. (۱۳۹۶). مقایسه عملکرد برنامه‌های توسعه ایران با شاخص فقر چندبعدی محاسبه شده به روش ال‌کایر و فوستر. پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی، ۷(۲۱)، ۴۴-۴۵.

https://egdr.journals.pnu.ac.ir/article_3267.html

فطرس، محمدحسن و قدسی، سوده. (۱۳۹۷). فقر چندبعدی زنان و مردان سرپرست خانوار در مناطق شهری و روستایی ایران با استفاده از روش ال‌کایر و فوستر. رفاه اجتماعی، ۱۸(۶۹)، ۱۸۵-

doi:10.29252/refahj.18.69.227.۲۲۷

یگانلو، عطیه. (۱۳۹۳). شاخص چندبعدی فقر در ایران. تهران: مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد، چاپ اول.

یوسفی، علی، اسدی خوب، حسن و افشاری، محسن. (۱۳۹۲). ارزیابی فقر چندبعدی در عشایر کوچنده ایران. اقتصاد کشاورزی، ۷(۲)، ۶۸-۴۷.

https://www.iranianjiae.ir/article_9261.html

References

- Aaberge, R. & Peluso, E. (2012). A counting approach for measuring multidimensional deprivation. *Discussion paper 700*, Research department, Statistics Norway.
- Afrakhteh, H., Jalalian, H., Tahmasebi, A. & Armand, M. (2019). Evaluation of multidimensional poverty (capability) in rural areas of Hamadan county by using Alkire and Foster methods. *Human Geography Research*, 51(4), 989-1010. [In Persian] doi: 10.22059/jhgr.2018.237545.1007497
- Alkire, S. & Foster, J. (2011a). Counting and multidimensional poverty measurement. *Journal of Public Economics*, 95(7-8), 476-487. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2010.11.006>.
- Andayesh, Y., Afghah, S. & hasanzadeh, F. (2021). Measuring the modified Alkire-Foster's Multidimensional Poverty Index (MPI) in Khuzestan province: Taking into account the dimensions of employment and dwelling. *Quarterly Journal of Quantitative Economics*, doi: 10.22055/jqe.2021.37099.2358. [In Persian]
- Bossert, W., Chakravarty, S.R. & D'Ambrosio (2013). Multidimensional poverty and material deprivation with discrete data. *Review of income and wealth*, 59(1), 29-43. doi: 10.1111/roiw.2013.59.issue-1.
- Dadgar, Y., Noferesti, M. & Mokhtari, M. (2020). An assessment of the level, trend, and distribution of multidimensional poverty in Iran. *Planning and Budgeting Quarterly*, 25(2), 25-43. [In Persian]
- Foster, J., Greer, J. & Thorbecke, E. (1984). A class of decomposable poverty measures. *Econometrica*, 52(3), 761-766. <http://dx.doi.org/10.2307/1913475>.
- Fotros, M. & Ghodsi, S. (2017). Comparing Iranian development plans by multidimensional poverty index calculated by Alkire-Foster method. *Economic Growth and Development Research*, 7(21), 45-64. [In Persian] https://egdr.journals.pnu.ac.ir/article_3267.html
- Fotros, M. & Ghodsi, S. (2018). Comparing multidimensional poverty of female and men headed households in urban and rural areas in Iran by Alkire-Foster method. *Social Welfare Quarterly*. 18(69), 227-185. [In Persian] doi:10.29252/refahj.18.69.227
- Kessler, R.C., Green, J.G., Gruber, M.J., Sampson, N.A., Bromet, E., Cuitan, M., Furukawa, T.A., Gureje, O., Hinkov, H., Hu, C.Y., Lara, C., Lee, S., Mneimneh, Z., Myer, L., Oakley-Browne, M., Posada-Villa, J., Sagar, R., Viana, M.C., & Zaslavsky, A.M. (2010). Screening for serious mental illness in the general population with the K6 screening scale: Results from the WHO world mental health (WMH) survey initiative. *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 19, 4-22. <https://doi.org/10.1002/mpr.310>.
- Khalaj, S. & Yousefi, A. (2015). Mapping the incidence and intensity of multidimensional poverty in Iran urban and rural areas. *Journal of Spatial Planning*, 18(4), 49-70. [In Persian] URL: <http://hsmsp.modares.ac.ir/article-21-1232-fa.html>

- Khodadad Kashi, F., Bagheri, F., Heidari, K.H. & Khodadad Kashi, A. (2002). *Measuring poverty indices in Iran, the use of different types of poverty line, poverty gap and poverty index 1363-1379*, Economic Statistics Research Group, Statistical Research and Training Center. [In Persian]
- Mahoozi, H. (2015). Gender and spatial disparity of multidimensional poverty in Iran. *OPHI Working Paper 95*, University of Oxford.
- Martirosova, D., Inan, O.K., Meyer, M., & Sinha, N. (2017). The many faces of deprivation: A multidimensional approach to poverty in Armenia. World bank Policy Research Working Paper, (8179).
- MPDR of Pakistan, OPHI and UNDP. (2016). *Multidimensional poverty in Pakistan. report*. Ministry of Planning, Development and Reform, Pakistan, Oxford Poverty and Human Development Initiative (OPHI) and United Nations Development Program (UNDP).
- NSIA & OPHI. (2019). *Afghanistan multidimensional poverty index 2016–2017: Report and analysis*. National Statistics and Information Authority (NSIA) of the Islamic Republic of Afghanistan, and Oxford Poverty and Human Development Initiative (OPHI).
- PCBS. (2020). *Multi-dimensional poverty profile in Palestine, 2017: Main results*. Palestinian Central Bureau of Statistics (PCBS), State of Palestine, Ramallah, Palestine.
- Raghfar, H. & Esfandiarpour, M. (2015). Multidimensional poverty measurement in Iran: 2009-2013 (Alkire-Foster approach). *Economic Strategy*, 4(13), 201-233. [In Persian] https://econrahbord.csr.ir/article_103289.html
- Salem A.A. & Yarmohamadi, J.A. (2018). Factors affecting multidimensional poverty; a panel multilevel approach. *Journal of Economic Research and Policies*, 26(87), 7-46. [In Persian] URL: <http://qjerp.ir/article-fa.html-1-2134>.
- Salem A.A., Abounoori, E. & Yarmohamadi, J.A. (2018). Multidimensional approach to measuring poverty: Theoretical concepts and empirical evidence from the Iranian economy from 1370 to 1392 persian calendar. *Social Welfare Quarterly*, 18(68), 9-41. [In Persian] <https://www.magiran.com/p1877639>
- Salem A.A., Taherpour, M.J., Samadian, F. & Rabie, S. (2017). *Measuring multidimensional poverty in Iran and looking at global experiences of poverty reduction*. Majles Research Center. Number 15604 [In Persian]
- Sen, A. (1985). Wellbeing, agency and freedom: The dewey lectures 1984. *The Journal of Philosophy*, 82(4), 169-221. <https://doi.org/10.2307/2026184>
- Suppa, N. (2016). Comparing monetary and multidimensional poverty in Germany. OPHI Working Paper 103, University of Oxford.
- Torabi Kahlan, P., Navvabpour, H. & Bidarbakht Nia, A. (2021). Missing aspects of poverty: The case of multidimensional poverty in Iran. *Journal of Poverty*. <https://doi.org/10.1080/10875549.2021.1925806>.

- Tsui, K.Y. (2002). Multidimensional poverty indices. *Social Choice and Welfare*, 16(1), 145-157.
- UNDP & OPHI. (2019). *How to build a national multidimensional poverty index (MPI): Using the MPI to inform the SDGs*. United Nations Development Program (UNDP), and Oxford Poverty and Human Development Initiative (OPHI), Oxford University.
- UNICEF. (2017). *Preventing and responding to violence against children and adolescents: Theory of chance*, New York: UNICEF.
- Watts, H.W. (1968). *An economic definition of poverty*, New York: Basic books.
- Yarmohamadi, J.A. (2018). *Multidimensional approach to measuring poverty; theoretical concepts and empirical evidence of Iran's economy*. Doctoral Dissertation of Economic Sciences, Faculty of Economics and Management, Semnan University. [In Persian]
- Yeganlo, A. (2014). *Multidimensional poverty index in Iran*. Tehran: Tadbir Economics Research Institute, first edition [In Persian]
- Yousefi, A., Asadi Khob, H. & Afshari, M. (2013). An assessment of multidimensional poverty in nomadic nomads of Iran. *Agricultural Economics*, 7(2), 47-68. [In Persian]
https://www.iranianjae.ir/article_9261.html

استناد به این مقاله: نواب‌پور، حمیدرضا و ترابی کهلان، پریا. (۱۴۰۳). مطالعه‌ای در فقر چندبعدی و سهم بعدها در استان‌های ایران. پژوهش‌های اقتصادی ایران، ۲۹(۹۹)، ۱۶۶-۱۹۳.

Iranian Journal of Economic Research is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.